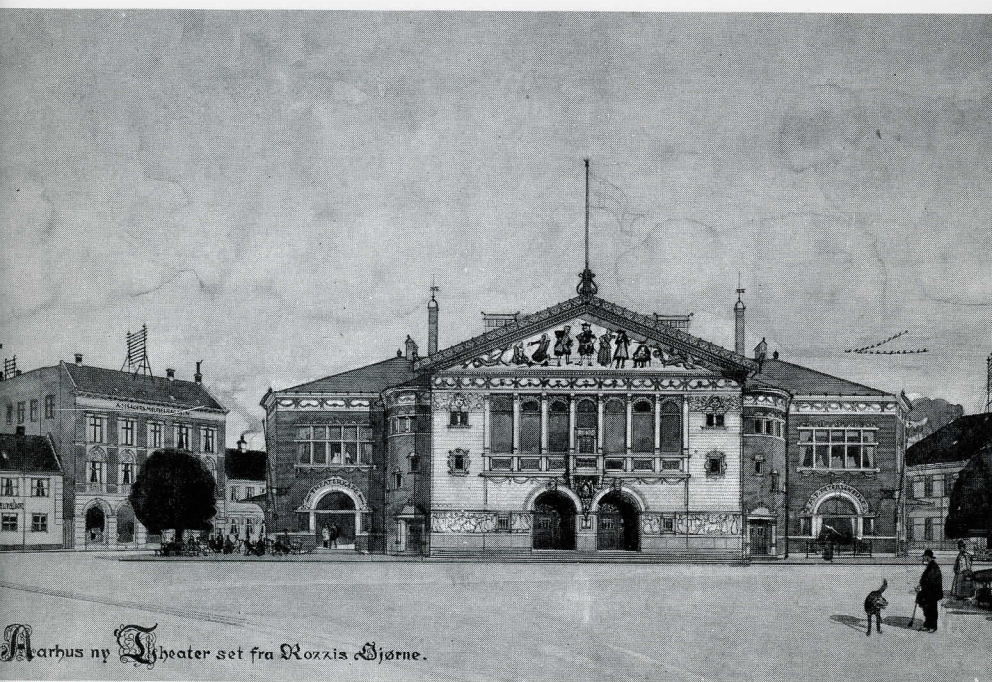

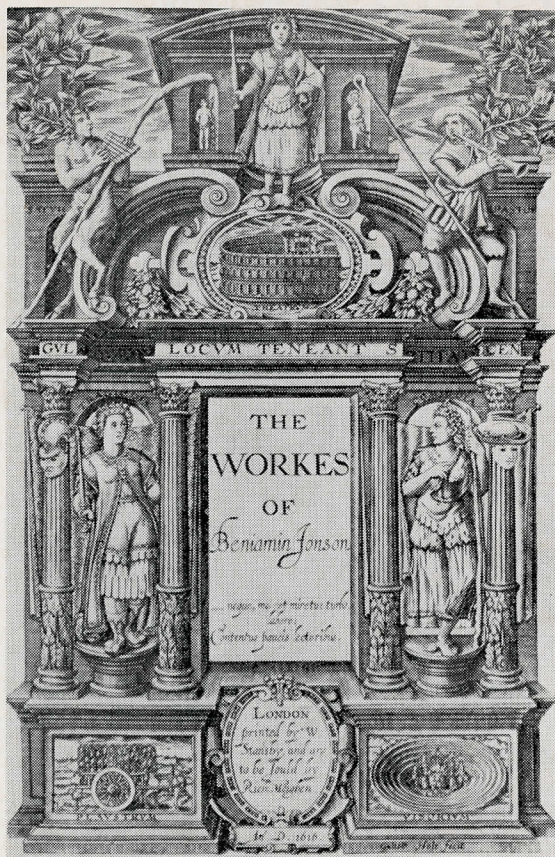
Aarhus ny Theater set fra Røzzis Bjarne.

AARHUS TEATER

AARHUS TEATER

Sæson 1969-70

Teaterchef: Edvin Tiemroth

Titelbladet til 1ste udgaven af Ben Jonson's samlede værker. – Se side 3.

BEN JONSON og GÖRAN O. ERIKSSON:

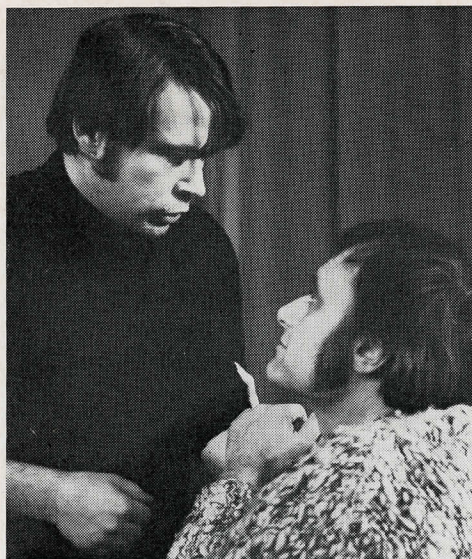
VOLPONE

Premiere den 31. december 1969

BEN JONSON

- 1573 fødes Ben Jonson som søn af en præst. Efter endt skolegang prøver han en række forskellige erhverv – murer, soldat, skuespiller. Skaffer sig, hovedsageligt ved selvstudium, en solid klassisk dannelse.
- 1598 slår Ben Jonson igennem som forfatter med komedien »Every Man in His Humour« på Shakespeare's teater. Bliver i løbet af kort tid den london'ske forfatterverdens selvfølgeligste midtpunkt, omgivet af såvel yngre som ældre kollegaer – heriblandt Shakespeare, om hvem den lærde Ben Jonson siger »He knew little Latin and less Greek« (han kunne kun lidt latin og endnu mindre græsk). Jonsons liv er fyldt med dramatiske begivenheder. Ved et kroskænderi stikker den hidsige forfatter en modstander ned og får mistædermærket »T« indbrændt i tommelfingeren. Nogle år senere synes han at være endog meget nær ved at få ørene skåret af på grund af et provokerende stykke.
- 1603 bliver han Jacob I's hofpoet og skriver en række poetiske og groteske maskespil, som opføres for hoffet i nogle uhyre kostbare opsætninger af arkitekten Inigo Jones.
- 1606 skriver han sit bedst kendte stykke »Volpone or the Fox«, som efterfølges af »The Alchemist« (1610) og »Bartholemew Fair« (1614).
- 1629 holder han op med at forfatte maskespil, forbitret over, at Inigo Jones' navn placeres foran hans i et programblad. Ben Jonsons storhedstid er nu forbi. Den nye konge bevilliger ham en beskeden livrente og et fad sekt om året.
- 1637 bliver Ben Jonson begravet i »the poet's corner« i Westminster Abbey.

Fra en prøve på *Volpone*:
Henning Palner *Mosca*)
og Ulf Stenbjørn *Voltore*

Erno Müller (*Volpone*) og Lho Jansberg (*Celina*)

Ikke så god, men større?

Det lyder mærkeligt, men det er fornylig sket, at en velmeriteret, engelsk teaterkritiker Ronald Bryden, »The Observer« 2.11.69 har afsløret den galskab, at han sætter Ben Jonson højere end Shakespeare, dvs. »ikke så god, ikke så menneskelig, men større på samme måde som Rabelais er større end Chaucer«. Med mere motiveres stort set ikke denne »rotte på gesimsen«, som Bryden selv kalder det, men det provokerende udsagn belyser den mærkelige stilling, Ben Jonson har indtaget i litteratur- og teaterhistorien, siden han en augustdag 1637 som kongelig, laurbærkranset digter blev fulgt til graven i Westminster Abbey af »alle eller størsteparten af byens adel og fornemme folk«.

T. S. Eliot har klart udtrykt det »Selected Essays«, 1951 »Erindringen om en stor digter kan ikke påtvinges et mere dræbende ry end Jonsons. At være universelt anerkendt; at blive dømt af lovprisninger, der kvæler ethvert ønske om at læse bogen; at blive hjemsøgt af moral-beskyldninger, som vækker mindst behag; kun at blive læst af historikere og oldgranskere – det er bifaldets fuldendte sammensværgelse«.

Nu gik det og går ikke slet så galt, som Eliot prædiker. Vel kræver de fleste af Jonsons meget lærde og moraliserende værker mange kommentarer, men hans fire store komedier fra årene 1606–1614, »Volpone«, »The Silent Woman«, »The Alchemist« og »Bartholomew Fair«, har så åbenlyse teaterkvaliteter, at de siden er blevet og stadig bliver spillet, og når Rabelais bliver nævnt i forbindelse med Jonson, tænker vi ikke bare på disse komediers kraftige, renaissancesvulmende karakter, men også på digteren. Historisk kommer han væltende med det sind, der vist nok fik ham som soldat i Nederlandene til at slå en mand ihjel i en kamp på bare næver og senere – hvad der er historisk sikkert – til at dræbe en skuespiller i en duel, adskillige gange at blive sat i fængsel og iøvrigt at være en højt estimeret drikkebroder på flere london'ske værtshuse.

Når Bryden mener, at Shakespeare er mere menneskelig end Jonson, giver vi ham ret. Mange personer i »Volpone«, inklusive titelfiguren, forekommer os – som navnene også angiver – mere dyr end mennesker, og så kan man jo fundere over det faktum, at når vi mennesker gør dyrene menneskelige, bliver de ofte søde og rare, til tider ligefrem fjottet uskyldige – f. eks. i visse børnebøger og hos Disney – og når vi gør menneskene dyriske, ja, så møder vi Volpone, Mosca, Voltore, Corbaccio og Corvino, dvs. ræven, fluen, gribben, ravnene og kragen – og de er langt fra uskyldige, tværtimod vælter de sig i slyngelstreger

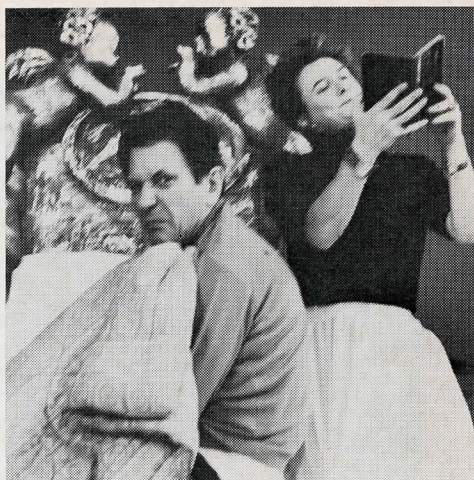
Det er stærke og sande ting, og når vi nu er ved slyngelstreger, kunne man måske tillade sig at spørge, om nutidens dramatikere gennemgående stjæler for lidt fra de gamle. Eller bare tilrettelægger dem efter behag? Er alle gode historier ikke allemandseje? Og skulle vi ikke have lov at gøre med dem, hvad vi vil – selvfølgelig helst på en talentfuld måde? Det gjorde de gamle selv. Brecht gjorde det også. Er det revolutionært for ikke at sige samfundsskadeligt at forlade et museum og gå ud i et virkeligt her og nu? Og så er vi ved Göran O. Erikssons tilrettelæggelse og Kaspar Rostrups ønske om at bevare de jonson'ske narre, dværgen, eunukken og hermafroditten)

Hovedidéen for Eriksson er, at det gamle samfund, Venedig, dør, men dør alligevel ikke, lader bare som om det dør – ligesom Volpone. Det er et ligstinkende museum, et skrap blændværk, der kan tjenes penge på, og som får mennesker til at blive dyr. Det er en legitim fortolkning af komedien, og vi kan kun være glade for, at tilrettelæggelsen så også bliver et udtryk for Ben Jonsons stadige genopstandelse befriet museumsduften. På den måde bliver han i hvert fald venen Shakespeares lige. Der er liv i de gamle.

Finn Methling

Erno Müller (*Volpone* og
Hannah Bjarnhof *Lady
Would-be*

Henning Palner (*Mosca*), Erno Müller (*Volpone* og Aksel Erhardtsen (*Corvino*)

Bemærkninger

Af Göran O. Eriksson

Et af Edvard Munchs malerier hedder »Barnet, og den døde mor« – men i værelset på maleriet findes flere personer end disse to. Den døde ligger i en seng, til højre og lidt i baggrunden, men egentlig virker hun bare som en del af et statisk scenebillede, der iøvrigt befolkes af de sørgende. De er placeret rundt på gulvet med hver sine bestemte stillinger og synsretninger i værelset, vendte mod siden, mod baggrunden, mod den døde. Denne del af billedet varierer et sygeværrelsesmotiv, som Munch i en periode gang på gang vendte tilbage til.

Ud af billedet og værelset, tæt ind på os, trænger endnu en figur sig frem. Det er en pige, et lille barn. altså barnet i titlen. Hele skikkelsen er et skrig af fortvivlelse lige imod tilskueren. I andre sygeværrelsesstudier lader Munch en af de besøgende – altid en kvinde såvidt jeg mindes – stå vendt ud af billedet, i øjenkontakt med tilskueren, men uden at bryde gruppekompositionen. Men her har han indført bevægelsen i billedet. Den lille piges fortvivlelse er total, og den driver hende ud af gruppen, imod en tilskuer eller en efterverden.

Og på denne måde får efterverdenen et ansvar for dette barn et sted i den fortid, som maleriet beskriver. Det er det mærkelige. Det føles som om vi kunne påvirke dét, der har været, som om det var vor pligt at påvirke dét. Det uuhjælpelige kan hverken udholdes eller forandres. Men det kan udtrykkes; og først selve udtrykket kan etablere et andet fællesskab, en anden kategori end den, hvor det uuhjælpelige har kraft til at tilintetgøre et menneske.

Ben Jonson mente, at gerrighed var en almenmenneskelig svaghed. Derfor skrev han Volpone som en fabel, hvor menneskene har dyrenavne – »volpone« betyder ræv på italiensk, og »mosca«, flue. For mit vedkommende synes jeg ikke, det er særligt interessant, at der i dag såvel som i 1600-tallet findes gerrige mennesker. Det er nok så interessant, at gerrigheden er historisk betinget, d. v. s. at den er afhængig af et samfund, som kan forandres. Forretningsmanden i denne forestilling personificeres af den venetianske 1600-talsrigmand, Volpone, for på denne måde at realisere sig selv – men det der sker er, at han for os forvandles til et historisk eksempel, der er anskueligt, fordi det klart udskiller macchiavellismen under den liberale overflade. Og denne macchiavellisme er alt andet end tidløs. Den er bundet til et økonomisk system og et socialt mønster, til en prægtig by i vor historie.

Altså et sidelys, der skaber en veldefineret afstand.

Men fra denne by, over denne afstand, henvender mennesker sig til os, ud af farcen eller tragedien, nøjagtigt som pigen på Munchs maleri. De træder ud i frontallyset for at vi skal se dem tydeligt et øjeblik, før de går ind i billedet igen, ind i det billede, de aldrig helt kan frigøre sig fra.

Til sidst en nødvendig oplysning til dem, der er kommet af kærlighed til Ben Jonsons tekst: Den er skåret ned til næsten det halve, og en god del er skrevet til

DE BEGYNDTE I AARHUS

Eleverne på Aarhus Teaters Skuespillerskole indstuderede i 1966 en klassisk forestilling, fræk, akrobatisk, sjov: teatret stod i bekneb for repertoire, elevernes spil kom på brædderne. *Marcolfa* hed det, og instruktøren var en af eleverne, blond, tæt, med et målbevidst firkantet kæbeparti under et muntert gamin-grin. Navnet: Kaspar Rostrup.

Man bemærkede navnet. Nu kender man det.

På sin travle vej mellem TV og landets teatre passerer Kaspar Rostrup i denne midvinter sit udgangspunkt. Et festligt gensyn!

Kaspar Rostrup

Billedrammen om Kaspar Rostrups regi skabes også af en særpræget kunstner der begyndte i Aarhus, – som *scene-maler*

Allan Fredericia fik den lykkelige tanke, at trække Preben Hornung fra hans staffeli og ind på er teater med *Woyzeck* i 1964. Robuste, glødende, festlige billeder sprang siden frem på mange danske scener signeret Preben H., ligesom i aften det Rostrup-Hornung'ske Venedig.

Han er *sandelig* også velkommen.

E. V.

Preben Hornung

5. forestilling i sæson 1969-70

BEN JONSON og GÖRAN O. ERIKSSON

VOLPONE

Komedie i to akter

Oversættelse:

FINN METHLING

Musik til sangene:

ERLING D. BJERNO

indspillet af medlemmer af

AARHUS BY-ORKESTER

Danse:

VERNER ANDERSEN

Dekorationer og kostumer:

PREBEN HORNING

Iscenesættelse:

KASPAR ROSTRUP

PERSONERNE:

Volpone, magnifico .
 Mosca, hans snylter . .
 Voltore, advokat .
 Corbaccio, en gammel adelsmand
 Corvino, købmand
 Bonario, Corbaccios søn . .
 Første dommer
 Anden dommer
 Tredie dommer .
 Notaren . .
 Paolo, gondoliere .
 Celia, Corvinos kone
 Lady Would-be, englænderinde
 Anna } hendes venezianske tjenestepiger {
 Marie }
 Første venezianer . .
 Anden venezianer . .
 Første venezianerinde . .
 Anden venezianerinde . .
 Husholdersken . . .
 Nano, en dværg

Erno Müller
Henning Palner
Ulf Stenbjørn
Børge Hilbert
Aksel Erhardtzen
Klaus Wegener
Palle Reenberg
Paul Smyrner
Jørgen Fønss
Benny Bjerregaard
Erling Dalsborg
Lho Jansberg
Hannah Bjarnhof
Karen Wegener
Rita Kristjansen
Valdemar Brodthagen
Nis Bank-Mikkelsen
Marie Brink
Birte Petersen
Lise Wantzin
Lille Tom

Scenemester: Kai Johansen – Lys: Carl E. Andreassen – Malersal
 ved Jens-Anker Olsen – Regi: Frode Sørensen – Rekvisitør: John
 Lindskov – Skræddersal ved Hanne Gissel og Stanley Petersen –
 Lyd: Caspar Koch – Frisør: Caroline Nielsen – Suffli: Ingeborg
 Jensen – Foto: Hammerschmidt's Foto

Pause mellem akterne

Spilletid ca. 2¼ time

Erno Müller (*Volpone*)
Aksel Erhardt (*Corvino*)
og Henning Palner (*Mosca*)

Børge Hilbert (*Corbaccio*)
og Henning Palner (*Mosca*)

Forts. fra side 23

ejendom, deres blod og deres børn for dig, så længe nøden er langt borte. Nærmer den sig, gør de oprør. Kærlighedens bånd regnes for forpligtelsens bånd, og da menneskene er slette, rives det over ved enhver lejlighed, der byder på fordele. Hvorimod frykten opretholdes ved angsten, som aldrig forlader menneskene.

Hvorvidt en fyrste skal stå ved sit ord

Man må gøre sig klart, at der eksisterer to slags våben. lovens og magtens. De første er karakteristisk for menneskene, de sidste for dyrene. Men da de første ikke altid slår til, må man ved lejlighed benytte sig af de andre. Derfor må en fyrste være i stand til at gennemføre både rollen som menneske og som dyr. Da en fyrste altså skal være i stand til at antage et dyrs egenskaber, må han både vælge ræven og løven. Løven er hjælpeløs mod snarer, ræven kan ikke værges sig mod ulvene. Man må være ræv for at kende snaren og løve for at skræmme ulvene. De, der udelukkende holder sig til løven, forstår ikke tingene.

En klog fyrste må derfor ikke stå ved sit ord, hvis det ville skade ham selv, eller hvis de grunde, der bevægede ham til at afgive sit løfte, er bortfaldet. Hvis alle mennesker var gode, ville dette være et dårligt råd, men da de er slette og ikke vil holde deres ord mod dig, behøver du heller ikke at stå ved dit. Den, der bedst forstår sig på at spille ræven, klarer sig bedst. Man må forstå at gemme rævenaturen og være mester i hykleri og forstillelse; thi menneskene er enfoldige og retter sig aldeles efter øjeblikkets behov, og den, der vil narre, vil altid finde en, der lader sig narre.

(Niccolo Macchiavelli. *Fyrsten*.
Borgens Billigbøger 7, Borgens Forlag.

Næste forestilling

Jean-Claude Grumberg:

I MORGEN – ET VINDUE TIL GADEN

Den unge franskmænd Jean-Claude Grumberg brød sensationelt igennem som dramatiker i foråret i Paris med *I morgen – et vindue til gaden*.

Et stykke om mennesker i vort århundrede, om deres medleven i de store begivenheder gennem radio og TV, om stillingtagen, om fejhed, om dumhed – alt sammen meget menneskeligt. Grumberg fortæller om en pæn familie, far og mor, søn og datter, om deres naboer og om ubudne gæster. Han gør det satirisk, grotesk, og han lægger ikke fingrene imellem.

I morgen – et vindue til gaden bliver Peter Eszterhás' anden iscenesættelse på »Store Scene«. Ivan Mogensen bygger stuen med »vinduet til gaden«, og i stuen møder vi Lone Rode, Clara Østø, Aksel Erhardtsen, Erno Müller, Ulf Stenbjørn, Klaus Wegener, Nis Bank-Mikkelsen, Anne-Marie Kolding og Lars Junggreen Have.

Premiere i februar

Børge Hilbert *Corbaccio*,
Henning Palner *Mosca*
og Ulf Stenbjørn (*Volto-
re*)

Erno Müller (*Volpone* og
Lho Jansberg *Celina*)

På **AARHUS TEATERS STUDIO** spilles

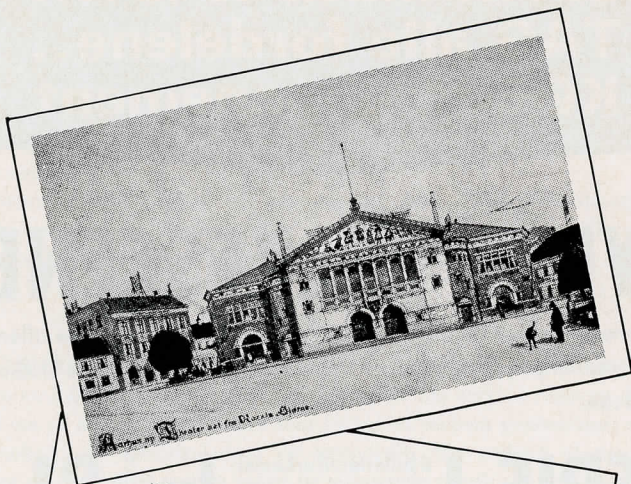
revy-komedien *Jeg vil ikke dø som idiot*, om studenteroprør, brave politikere, stavsvingende ordenshåndhævere og meget andet, alt sammen akkompagneret af guitar-spil og sang.

Stig Krabbe Barfoed har oversat franskmændene Wolinski's og Claude Conforté's tekst, Ole Wegener sat i scene, og de medvirkende er Asger Bonfils, Waage Sandø Pedersen, Bent Thalmay, Sofie Lunøe, Per Schjelde og som guitar-spillende folkesanger Otto Brandenburg.

Jeg vil ikke dø som idiot spilles på Aarhus Teaters Studio hver aften kl. 20,00 – undtagen mandag.

En god gaveidé

MOD AFLEVERING AF DETTE

G A V E K O R T

I AARHUS TEATERS BILLET-KONTOR, UDLEVERES
BILLETTER TIL EN FORESTILLING I
SÆSONEN 19   / 19   FOR ET BELØB AF

KR. _____

KR. _____

UDSTEDT DEN   /   19

KVITTERING _____

udstedes på ethvert beløb i

AARHUS TEATERS abonnementskontor i SCALAs forhal.
Åben daglig kl. 11-18.

**SPAR indtil 45 % ....
TAG alle fordelene..
KØB et abonnement**

JYDSK FOLKESCENE

Abonnement giver valgfrit adgang til alle Aarhus Teaters egne offentlige forestillinger, såvel på Store Scene som på Aarhus Teaters Studio alle dage.

SERIE I 6 billetter til orkesterplads, 1. parket eller 1. balkon **kr. 81.-**
De sparer kr. 63.00

SERIE II 6 billetter til 2. parket eller 2. balkon 1.-3. række **kr. 54.-**
De sparer kr. 36.00

NYHED:

I alle abonnementshæfter er gratis indsat ekstra rabat-checks. Disse giver mulighed for køb af billetter til Odense Teater, Aalborg Teater og til specielle forestillinger på Aarhus Teater med en rabat på

30%

Abonnement kan købes og bestilles i Aarhus Teaters abonnementskontor, Scalias forhal, tlf. (06) 12 27 06, hver dag kl. 11-18.

Teatre andre steder

ODENSE TEATER fejrer nytåret med den amerikanske musical »*Celebration*«. De to amerikanere, instruktøren Roger Sullivan og koreografen Gene Nettles, står sammen med kapelmester Otto Francker for opsætningen, og i de største roller ses Lane Lind, Gert Bastian, Ole Møllegaard og Preben Borggaard. Sejr Volmer Sørensen har oversat.

Senere i januar bliver der premiere på Anton Tjekhov's skuespil »*De tre søstre*« i Søren Weiss' instruktion. Titelrollerne spilles af Grethe Holmer, Kirsten Særrens og Toni Maisie.

AALBORG TEATER spiller svenskeren Kent Andersson's »*Sandkassen*« i Lars Passgårds iscenesættelse. Selv om stykket rummer debat om så alvorlige problemer som forholdet mellem generationerne, demokrati på arbejdspladsen og storpolitik, har stykket et stærkt præg af revy, med mange sange og swingende musik. 13 fra teatrets faste ensemble spiller børn og voksne i og omkring sandkassen.

I midten af februar kommer det engelske lystspil »*Hva' me' kærligheden?*«, med Lisbet Dahl og Torben Hundahl i hovedrollerne. Gorm Worsaae Nielsen sætter i scene.

SVALEGANGEN opfører »*Kom og bli' dræbt*«, et stykke om abortproblemet af englænderen Stanley Eveling med Stig Hoffmeyer, Lotte Hermann, Folmer Rubæk og Ann-Mari Max Hansen, i Annegrethe Nissens og Henrik Bering Liisbergs instruktion.

Sidst i januar kommer »*Cirkus Madigan*« – et svensk stykke om den tragiske kærlighedshistorie mellem den danske cirkusprinsesse Elvira Madigan og den svenske greve og løjtnant Sixteen Sparre. Teksten skyldes Steffan Roos, og i rollerne ses Pernille Grumme, Stig Hoffmeyer, Folmer Rubæk og Per Møller Nielsen, der er udlånt fra Aarhus Teater. Gunnar Rose står for både oversættelse og instruktion.

**Der er mange
FORDELE
ved et ....**

UNGDOMS- ABONNEMENT

Alle unge over 14 år under uddannelse -
studerende ved universiteter, læreanstalter,
højskoler, ungdomsskoler, skoleelever i de
ældste klasser, lærlinge samt værnepligtige

**kan tegne UNGDOMSABONNEMENT
til Aarhus Teater for kun**

kr. 26.00

Abonnementet giver valgfrit adgang til 4 forskellige af teatrets egne offentlige forestillinger på såvel Store Scene som Aarhus Teaters Studio.

NYHED:

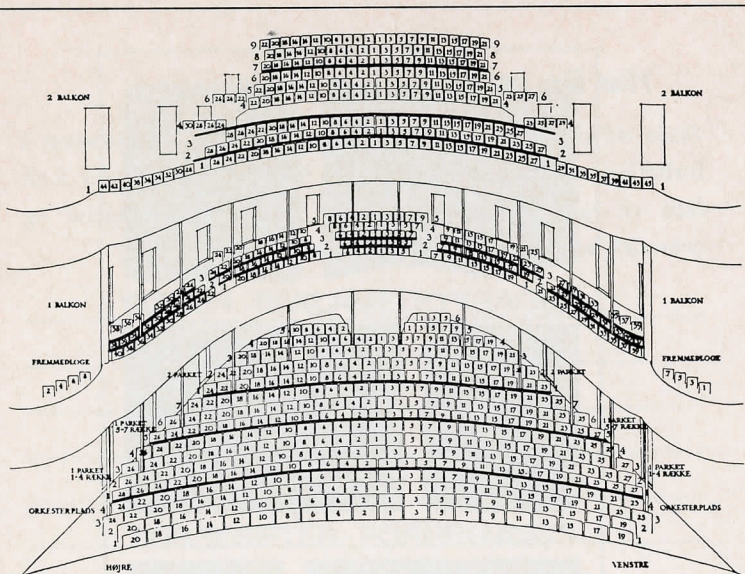
Et Ungdomsabonnement til Aarhus Teater giver også adgang til køb af billetter til Odense Teater og Aalborg Teater med en rabat på

30%

Få alle oplysninger om et Ungdomsabonnements mange fordele i
AARHUS TEATERS ABONNEMENTSKONTOR, Scalas forhal, kl. 11-18,
tlf. 12 27 06.

Et Ungdomsabonnement kan også købes:

STUDENTERRÅDET, Studenternes Hus, kl. 9-14 (lørdag lukket).
DE STUDERENDES RÅD, Handelshøjskolen, kl. 9-14 (lørdag lukket).

	Ord. pris		pris Ord.
2. balkon, 7.-9. rk.	6,00	1 balkon, 2. rk.	20,00
2. balkon, 4.-6. rk.	9,00	1 balkon, 1 rk.	24,00
2. balkon, 2.-3. rk.	11,00	2. parket, 1.-6. rk.	14,00
2. balkon, 1 rk.	15,00	1 parket, 5.-7 rk.	19,00
1 balkon, fremmedloge	26,00	1 parket, 1.-4. rk.	21,00
1 balkon, 3. rk., siderne	10,00	Orkesterplads, 1.-4. rk.	24,00
1 balkon, 3.-5. rk., midtfor	18,00		

Studioscenen, enhedspris kr. 14,00

BILLETSALG

Store scene: Billetter kan købes og forudbestilles 6 dage frem fra kl. 11-18 i Scalas forhal, telf. (06) 12 26 22. - Efter kl. 18 kun salg til forestillingsdagen i billetkontoret i **teatrets forhal**.

Studioscenen: Billetter kan købes og forudbestilles 6 dage frem fra kl. 15-18 i Scalas forhal, telf. (06) 12 26 26. - Efter kl. 18 kun salg til forestillingsdagen ved billetskranken ved **Vagtmesterindgangen, Skolegade 4**.

Ved telefonbestilling betales et noteringsgebyr på 20 øre pr. billet. Biletpriserne er incl. moms og garderobe. Ved gæstespil og særforestillinger kan biletpriserne forhøjes.

Programmets forside:

Illustration til kgl. bygningsinspektør, arkitekt Hack Kampmanns originalprojekt, 1898.